

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Visienota ‘Vlaanderen en het Noorden’ – stand van zaken

Samenvatting

In haar regeerakkoord 2019-2024 richtte de Vlaamse Regering nadrukkelijk de blik op het Noorden. Met de bijhorende visienota “Vlaanderen en het Noorden” lichtte ze toe wat het strategische belang van de samenwerking met Noord-Europese landen voor Vlaanderen kon zijn en welke inhoudelijke invulling daaraan gegeven kon worden. Enerzijds bood de ‘Noordstrategie’ een **herbevestiging en verdieping** van de relaties met verschillende Noord-Europese landen die Vlaanderen al vele jaren onderhoudt, met name Nederland, Duitsland en de Baltische staten. Anderzijds gaf de Noordstrategie het **startschot** voor versterkte relaties met de noordse landen Denemarken, Noorwegen, Zweden en Finland.

Met de opening van een diplomatieke vertegenwoordiging en de komst van een technologie-attaché in Kopenhagen is er een tastbare en significante inspanning geleverd voor de uitbouw van duurzame relaties met de **noordse landen**. Hierop volgde een doorlopende reeks van ministeriële, parlementaire en ambtelijke zendingen. Na de regiobenadering op basis van de Noordstrategie, zal een meer **landspecifieke aanpak** bij de noordse partners nodig zijn voor een volgende fase van verdieping.

Op de langere termijn kunnen de nauwe banden met Nederland, Duitsland en de Baltische staten op dezelfde succesvolle leest geschoeid blijven, maar moet er vooral een inspanning richting de noordse landen worden aangehouden, zodat de beloftevolle uitbouw van de relaties verder invulling krijgt. Daarbij kan er in elk van de betrokken landen een sterkere **geografische focus** komen, met een meer gerichte inzet op **prioritaire thema’s**.

Daarnaast is het zinvol om specifiek in te zetten op synergie en meerwaarde van **partnerschappen** tussen actoren uit de verschillende Noord-Europese landen, om aldus bij te dragen aan verschillende beleidsdoelstellingen en bilaterale relaties. We kunnen daarbij denken aan de dynamiek bij samenwerkingsverbanden rond de Noordzee en de Oostzee, evenals deze gericht op acties aan de Europese Oostgrens, nota bene met het oog op Oekraïne. Met het huidige **EU-voorzitterschap** zetten we de rol van Vlaanderen binnen de EU in de kijker. Ook nadien willen we een actieve dialoog blijven voeren met Noord-Europese partners over dossiers die voor Vlaanderen prioritair zijn.

Binnen de **strategische transformatie van FIT** werd het buitenlands netwerk van het agentschap ingedeeld in vijf regio’s. Coherent met de aanpak van de Vlaamse Regering werden de landen die binnen de scope vallen van de Noordstrategie ook bij FIT samen opgenomen in één regio. Daarbij wordt er ingezet op een versterkte samenwerking binnen deze regio met alle betrokken Vlaamse

actoren om de bestaande synergiën te versterken en elkaars activiteiten als een positieve hefboom te gebruiken.

Welke winsten werden geboekt en waar kan er nog vooruitgang geboekt worden?

Nederland: De Vlaams-Nederlandse samenwerking is zeer breed en intens, met regelmatige politieke en ambtelijke ontmoetingen evenals initiatieven voor kennisuitwisselingen en werkbezoeken. De tweejaarlijkse **Vlaams-Nederlandse regeringstop**, voor het laatst in 2023, geeft een goed overzicht van de samenwerking, maar ook van de geschilpunten en de belangrijke uitdagingen waar beide landen voor staan.

De strategienota Vlaanderen-Nederland spreekt over het doel om tot dezelfde logistieke, economische en culturele ruimte te gaan behoren. Enerzijds is dit reeds realiteit - bijvoorbeeld de fusiehaven North Sea Port, de bedrijfsmatige banden, het Nederlandstalige culturele landschap; anderzijds moeten we ons steeds bewust zijn van de concurrentiestrijd tussen o.a. de Vlaamse en Nederlandse havens, economische clusters, evenals onderzoekinstellingen.

Duitsland: Ook de samenwerking met Duitsland is breed en intens. Met een aantal deelstaten is de samenwerking gevoelig versterkt. Ondertussen hebben drie gezamenlijke regeringszittingen met **Noordrijn-Westfalen** (NRW) plaatsgevonden, waarvan de laatste in maart 2022 doorging. Er is samenwerking op vlak van onder meer 3RX, waterstof, circulaire economie en de Einstein Telescoop. Met een andere belangrijke deelstaat, **Baden-Württemberg**, zijn er recent intensieve politieke en economische contacten gelegd en is er een Memorandum of Understanding door de beide MP's getekend met het oog op toekomstige versterkte samenwerking. Met de deelstaat **Saksen** is er overleg over onderzoek en ontwikkeling (halfgeleiders, waterstof), cultuur, integratie en onderwijs. Het ministerieel topperleg in september 2023 getuigt van de wederzijdse interesse en versterkte samenwerking. Daarnaast lopen er ook contacten met andere Duitse deelstaten zoals Beieren, Hamburg en Nedersaksen.

Noordse landen: Met de accreditatie van een Vlaams diplomatiek vertegenwoordiger en adjunct diplomatiek vertegenwoordiger in de noordse landen is de **diplomatieke aanwezigheid** van Vlaanderen nu structureel ingebed. Er vond een bijzonder **uitgebreide kennisuitwisseling** plaats op tal van domeinen: cultuur, innovatie, energie, mobiliteit, migratie en integratie, digitalisering, welzijn en volksgezondheid,... De vraag vanuit Vlaanderen blijkt bijzonder groot: niet enkel vanuit de Vlaamse Regering, maar ook vanuit het Vlaams Parlement, de administraties, de lokale overheden en het middenveld. De samenwerking inzake **handel en investeringen** kwam ook in een stroomversnelling. Om het groeiend aantal vragen het hoofd te bieden heeft FIT een technologie-attaché in Kopenhagen geaccrediteerd met verantwoordelijkheid voor Noord-Europa. Inzake **EU-aangelegenheden** zien we een toegenomen samenwerking, zowel via de diplomatieke vertegenwoordiging in Kopenhagen als in Brussel. Een verdieping van de betrekkingen dringt zich op en kan zich focussen op enkele pijlers van de groeiende **Noordzee-economie**.

Baltische staten: De Noordstrategie leidde tot een **herbevestiging** van de bestaande bilaterale samenwerking met de Baltische staten. De politieke contacten lieten toe om prioritaire EU-dossiers door te nemen en aandacht te hebben voor de groeiende handelsbetrekkingen. De Baltische staten staan voorop in steun aan **Oekraïne** en de democratische oppositie van Wit-Rusland. De bilaterale relaties met de Baltische staten zullen in de toekomst gedomineerd worden door de focus op de Europese oostflank. Dit biedt perspectieven voor gezamenlijke projecten en initiatieven.

Ierland: Het werkbezoek van de MP in september 2022 gaf het startschot voor een versterkte samenwerking op vele domeinen in een post-brexite context. De MP ontmoette er Leo Varadkar, de voormalige premier. De wens werd uitgedrukt om de samenwerking te versterken, onder meer op vlak van offshore windenergie. De diplomatieke vertegenwoordiger in Londen is ondertussen ook geaccrediteerd in Dublin.

Wat zijn de toekomstperspectieven?

Nederland: In het kader van de **grensregionale samenwerking** wordt bekeken hoe de bestaande samenwerking kan worden opgeschaald om bestaande belemmeringen op een meer systematische wijze aan te pakken. Er is een Interregproject opgestart voor het opzetten van een zogeheten 'schakelpunt' met de relevante betrokkenen van de Vlaamse en Nederlandse overheden om tot oplossingen te komen voor grensbelemmeringen. In de loop van de volgende legislatuur zal een evaluatie gemaakt worden van de resultaten van de grensregionale samenwerking en bekijken we waar desgevallend bijsturing nodig is. Daarenboven zal er ook aandacht moeten gaan naar de relaties met de drie Zuid-Nederlandse grensprovincies die relevante bevoegdheden hebben en een rol spelen in belangrijke dossiers in en met Vlaanderen.

Duitsland: De volgende gemeenschappelijke regeringszitting met Noordrijn-Westfalen is voorzien in het najaar van 2024, waarbij er wellicht sterke aandacht zal gaan naar onder meer de kandidatuur voor de Einstein Telescoop. Van de recent opgestarte samenwerking met Saksen zullen op korte termijn concrete resultaten te verwachten zijn, met oog op culturele samenwerking (o.a. KMSKA, Literatuur Vlaanderen) en de opstart van werkgroepen voor waterstof en halfgeleiders. Met Baden-Württemberg kan de samenwerking nu verder uitgebouwd worden door spoedig uitvoering te geven aan het recent getekende Memorandum of Understanding. Het lijkt aangewezen om op de ingeslagen weg verder te gaan en te focussen op een sterke en diepe relatie met een **beperkt aantal Länder**, gericht op thema's zoals innovatie, logistiek en economie.

Noordse landen: Na de regiobenadering op basis van de Noordstrategie, zal een meer **landspecifieke aanpak** bij de noordse partners nodig zijn om vooruitgang te boeken. Individuele benaderingen worden in een diplomatieke context geapprecieerd. Het momentum rond Flanders Technology & Innovation kan opportuniteiten bieden om het profiel van Vlaanderen als voorloper inzake technologie en innovatie in de noordse landen te versterken. Ook het EU-voorzitterschap wordt in de noordse landen aangewend om de rol van Vlaanderen als internationale diplomatieke actor in de verf te zetten. Bouwende op de eerste prospecties en de resultaten die voortvloeien uit de operationalisering van de Noordstrategie, dient in een volgende fase de samenwerking dieper en gericht te worden d.m.v. een sterkere **geografische focus** en een gerichte inzet op **prioritaire thema's**. Zo kan men zich bv. in Noorwegen richten op de energiebelangen en de doorgedreven elektrificatie van de maatschappij, in Zweden op de performante regio rond Göteborg met aandacht voor innovatie en logistiek, en in Finland op innovatie en onderzoek.

Baltische staten: Samenwerking met de noordse landen via Baltische instellingen en NGO's zou een optie kunnen zijn en een extra dimensie vormen binnen de Noordstrategie. De Baltische staten zullen zich ongetwijfeld sterk inzetten op de toekomstige **heropbouw van Oekraïne**. Vlaanderen zou hierin een rol kunnen spelen. Daarnaast zijn er nog uitgesproken economische projecten waar Vlaamse bedrijven een rol kunnen spelen, met name Rail Baltica, de Nordic-Baltic Hydrogen Corridor en offshore windenergie.

Ierland: In functie van gerichte opportuniteiten zullen er acties worden opgezet in Ierland en tussen Vlaamse en Ierse partners, op vlak van onder meer innovatie en cultuur. Er zal verder worden ingezet op het aantrekken van Ierse investeringen in Vlaanderen. Daarnaast zullen Vlaamse bedrijven worden ondersteund om te investeren in Ierland, in het bijzonder op vlak van offshore windenergie.

Conclusie

De Noordstrategie diende drie doelen: het **herbevestigen en verdiepen** van de relaties met Nederland, Duitsland en de Baltische Staten, het **versterken** van de relatie met Ierland, en het **opstarten** van de relaties met de noordse landen. De opening van de diplomatieke vertegenwoordiging in Kopenhagen heeft geleid tot een reeks ministeriële, parlementaire en ambtelijke zendingen naar Noord-Europa. Deze onderlinge kennisuitwisseling werd versterkt door interacties binnen het kader van de EU.

Na een breed initiatief gericht aan alle overheidspartners is het aangewezen om in een volgende fase te kiezen voor **verdieping**. De bestaande relaties met Nederland, Duitsland en de Baltische staten kunnen op dezelfde leest geschoeid blijven, terwijl de relaties met de noordse landen en met Ierland nadere invulling krijgen. Daarbij kan een **sterkere focus** in elk van de betrokken landen apart ontwikkeld worden, met een gerichte inzet op welbepaalde belangen.

In **bijlage** gaat een **integrale stand van zaken** van de visienota 'Vlaanderen en het Noorden'.

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Jan JAMBON